

قتل کیتا ہا۔ ویروے کان ویکھو۔ (سعید بھٹا، کمال کہانی، لہور: سانجھ، 2006ء) 157-170۔ بونے
شاہ دا ایہہ وچار کہ کھراں دھوکے نال راجا کنور سنگھ توں قتل کیتا ہا۔ لوک ادب ایہہ ہنگارا نہیں
بھریںدا۔

- 26 Bhagat Singh, A History of THE SIKH MISALS (Patiala: Punjabi University, 1993)256.
- 27 سعید بھٹا، ”احمد خان کھرل“، کتھی، ولی محمد قریشی، پنچم 2-7.1 (2005ء): 64۔
- 28 سعید بھٹا، ”احمد خان کھرل ا“، کتھی، خوشی میراٹی، پنچم 6.6 (2004ء): 55۔
- 29 اے۔ ڈی اعجاز، کال بلبیدی (لاہور: پاکستان پنجابی ادبی بورڈ، 1986ء) 116۔
- 30 سعید بھٹا، ”احمد خان کھرل ا“، 56۔
- 31 سعید بھٹا، ”احمد خان کھرل ا“، 57۔
- 32 Syed Muhammad Latif, History of The Punjab (Lahore: progressive Books, 1984)379.
- 33 Latif , 572.
- 34 Dr Bakhshish Singh Nijjar, Punjab Under the British Rule (1849-1947) vol. I (Lahore: Book Traders, n.d) 35.
- 35 Norman G. Barrier, The Punjab Alienation of Land Bill of 1900 (Durham: Duke University, 1966) 4.
- 36 Nijjar, 49.
- 37 Punjab Government, Mutiny Records: Reports Part II (Lahore: Punjab Government Press, 1911) 44.
- 38 Punjab Government, Mutiny Records: Reports part II 46.
- 39 Thomas Benjamin. "Preface."Encyclopedia of Western Colonialism Since 1450, 2007 ed.
- 40 Barbara D. Metcalf, Thomas R.Metcalf, A Concise

History of India, (Cambridge: Cambridge University Press, 2005)

103.

41 Rev. J. Cave-Browne, The Pujnab And Delhi IN 1857, Part ii (London: William Blackwood And Sons, 1861) 206.

42 Punjab Government, Mutiny Records: Correspondence, Part ii (Lahore: Punjab Government Press, 1911) 83.

43 Punjab Government, Mutiny Records: Reports, Part ii (Lahore: Punjab Government Press, 1911) 358.

44 Punjab Government, Mutiny Records: Reports, Part ii 46.

45 Punjab Government, Mutiny Records: Reports, Part ii 43.

46 Cave-Browne, Part ii 202.

47 Cave-Browne, Part ii 203.

48 Punjab Government, Punjab District Gazetteers: Montgomery District, (Lahore: Punjab Government Printing,1933) 44.

49 Cave-Browne, Part i 122.

50 Cave-Browne, Part i 133.

51 Punjab Government, Punjab District Gazetteers: Montgomery District,95.

52 Punjab Government, Punjab District Gazetteers: Montgomery District, 95.

کہانی وار فرہنگ

راجا پورس:۔ گکن: گئے ہن۔ ہفت اقلیم: ست ولایتیں، گل دُنیا۔ مقدونیہ: یونان دی ہک
 ریاست، سکندر دی جدی ریاست۔ ٹکے تاریخدا: ٹیکس ادا کردا۔ ہلکارے: ہرکارے،
 ہلکار۔ نہ دھی دے لیکھے نہ دھیہن دے لیکھے: (اکھان) کسے وی کم نہ آونا۔ چھوہ ہی نہ
 بھریندا: تک ای نہ پیندی۔ اپنے ہم پلہ ای ناہن سمجھدے۔ تروڑن: توڑن۔ کان:
 کارن۔ دیو بھرے: دہنہ اُبھرے، آون والا دن۔ تڑے: ٹٹے، زوال دا شکار ہووے۔
 کتیاں: غلاظت بھریاں۔ طوق: غلاماں دے گل وچ پایا وزنی کڑا تاں جو گردن اُپر نہ
 اُٹھا سکن۔ ڈھے پیا: ڈگ پیا۔ جگھٹ: اتنی خلقت کہ وچوں نکنا مشکل ہو جاوے۔
 دل: لشکر۔ پھادھویں: پھڑ کے مارن والے۔ بھتا: نسیا۔ ایڈے: اپنے۔ لیدوم: میں
 لیددا۔ سکسیں: توں کر سکیں گا۔ نیڑتا: قُربت۔ جیندا: جیونددا۔ زبان جو ہے: کیتا ہویا
 وعدہ۔ اجن: اے تک۔ توئیں توئیں: کٹے ہوئے سروچوں خون نکلن دی آواز۔ ہوڑیا:
 روکیا۔ ساہ نہ کڈھیں: (مخ) کسے نال گل نہ کریں۔ دھاوا: ہلا حملہ۔ متھا مارنا: (مخ)
 مقابلہ کرنا۔ اُڈدن: اُڈدے ہن۔ جتی ستی: جنسی تعلق نہ رکھن دی حالت، اپنی بیوی بناں
 کسے ہور نال جنسی تعلق نہ رکھن دی عادت۔ ڈھل: دیر۔ دوتی: دشمن۔ رنجنیا: رنج کر
 دتا۔ نچ: نہ ای۔ آزاریاں: روگیاں، دُکھیاں۔ میلے توں: ویسے۔ لباس: تکلیس:
 ایس نوں تکے۔ سڑیس: ایس نوں ساڑے۔ وت: پھیر۔ ماڑی: دو منزلہ مکان۔ تینیا پیا:
 بھریا پیا۔ لہی: مجبوری دی حالت وچ لہنا۔ ٹھاہندی نہیں: زیب نہیں دیندی۔ گھٹی:
 بے عزتی۔ ہنواں: داڑھاں۔ پھداں: پھداں جتھوں دند ڈگیا ہووے۔ اڈھوں: ایس

جھنگ دا تیرھواں سیال حاکم نواب ولی داد خان۔ پکھروی: پکھی توں۔ اُگھلا: اُنگھلا۔

سارنگ: راء سارنگ کھرل وی احمد خان دے نال شہید ہو یا ہا۔ پاہرو، پہرے دار۔

تارو: بندیوں تار۔ گروٹواں: تھانہ ہاہک، تحصیل تاندلیا نوالہ، ضلع فیصل آباد۔ نیت خیر:

دعا خیر، کوئی کم کرن توں پہلاں رل کے خدا اگے استخکامت دی دُعا کرنی۔ سنے:

سمیت۔ ہکھاڑھا: اکھٹا۔ رسائی: صلح۔ کھیر: دودھ۔ پوندا: پیندا۔ شیخ سہائل: حضرت

اسماعیل بخاری، اوہناں دا مزار چنیوٹ شہر وچ ہے۔ ترہانی مُہر: ترہانیاں دی جیہدے

اُتے مُہر لگی ہوندی، سیالاں دی ہک لڑھی ترہانے، ترہانے، فنیانے دا مڈھ اکو ای اے۔

احمد خان کھرل (2):۔ راء صالح: راء احمد خان توں پہلاں اُپیرے کھرلاں دی پگ

صالح، منج دے سرتے ہا۔ دروٹے: دروٹا، دورہٹہ، دو جوگاں والا کھوہ، چنھاں دے

چنڈھے کڈھے تے کھرلاں دا پنڈ، دروٹا کھرلاں، تحصیل بھوانا، ضلع چنیوٹ۔ پگ سر

تے ہوونا: قبیلے دا سردار ہوونا۔ پگ دینا: قبیلے دا سردار مقرر کرناں۔ ایتاں: اتنے تک۔

سید آلا: سید والا، تحصیل تے ضلع ننکانا۔ اگدوں: پہلے توں ای، پہلاں ای۔ نادر شاہ

قریشی: اٹھاراں سوستونجا دی جنگ آزادی دا سورما، اوہناں نوں گورے کالے پانی دی

سزا دتی ہا۔ چودھری جیوے خان آرائیں: اٹھاراں سوستونجا دی جنگ آزادی دا غدار۔

مہر سنگھ: اٹھاراں سوستونجا دی جنگ آزادی دے غدار دھاڑے سنگھ دا بیو۔ مٹی پلینا کرنا:

(ح) حدوں ودھ بے عزت کرنا۔ اتن: اتنے نوں۔ اوہندے: اوہدے۔ ڈھکال

چھڑاویاں: ڈھکیاں ہو یاں نوں باہر کڈھنا، قیدی رہا کر اونے۔ کھرک سنگھ: مہاراجا

رنجیت سنگھ دا وڈا پتر۔ شیر سنگھ: مہاراجا رنجیت سنگھ دا پتر۔ دلپ سنگھ: مہاراجا رنجیت سنگھ

دا سبھ توں نکا پتر۔ چرکیاں: چرنال، دیر نال۔ ایدے: ایس پاسے۔ اودے: اوس

پاسے۔ ساندڑ بار: ساندل بار۔ نورے کی ڈل: تحصیل تے ضلع اوکاڑا۔ ہاٹھاں: ہاٹھ،

لشکر۔ چاوا وٹو: اٹھاراں سوستونجا دی جنگ آزادی سے چاوے وٹو نوں جیل وڈھن دے

جرم وچ گوگیرے پھاسے لایا گیا۔ سرفراز: سرفراز کھرل اٹھاراں سوستونجا دی جنگ
 آزادی دا غدار۔ بنیدن: بناوندے ہن۔ الے: ولے پاسے۔ پوسائیں: پواں گے،
 دھاوا کراں گے۔ کھاڑی: تنگ رستہ، راہ کھاڑا۔ سارنگ: راء سارنگ بیگے کے کھراں
 دا سردار۔ اٹھاراں سوستونجا دی جنگ آزادی وچ راء احمد خان دے نال شہید ہويا۔
 مونی: مونہہ توں، کنک یاں پٹھیاں دا ہک مونہہ تے جوڑنا، قبیلے دی شاخ۔
 احمد خان دا سر: جھاڑاں: جھاڑیاں۔ ادا: آوندا۔ ٹھلیا: تیریا۔ منے: پاسے۔ سمداء:
 رسدا۔ میلکھ: لوکائی، خلقت۔

مرادفتیانہ: تھینہ: پنڈ۔ نانگے: نانگا، ہک قبیلہ۔ جن: جنا، فرد، قبیلے دا ہک توں دوجی
 تھویں وسیرا، کسے قبیلے دی جوہ۔ دھاڑا: دھاڑ، ویہاں بندیاں توں اُتے دی واہر۔
 پیڑا: ویہاں توں گھٹ بندیاں دی واہر۔ دھاڑا پیڑا مارن: واہر نال دھاوا کرنا۔ اوہراں:
 اُرا نہہ، ایس پاسے۔ پگڑے ول: سر اُتے پگڑی ننھن والا، پنجاب وچ لڑکپن توں ای
 سر اُتے پگڑی ننھی جاندی ہا۔ امدے: آوندے۔ گل پی گیا: (مح) وقتی طور تے سہہ
 گیا۔ لاہماں: پاسیاں۔ سد: الا، ڈھولا، پنجابی شاعری دی ہک صنف۔ بھابھا: ڈنڈے
 اگے لگا نوکدار لوہا۔ ہنوا ترا: جابر۔ آپاں: اسیں، اساں۔ کالی گھوڑی سبزوند: گھوڑی دا
 رنگ تے کالا ہا پروج ساوے دی بھانور وی پیندی ہا۔ سنید: ٹھنید، جدوں رب اگے گل
 سُنی جاوے۔ گرھیا: مگر لگ کے نساہا۔ پک: بے شک، یقیناً۔ کارے: وعدے۔ گائے:
 گردناں۔ کالے پانی: جزیرہ انڈیمان۔

جگدے خان کھرل:۔ جھیردا: جھگڑا، مقدمہ۔ گل جھلنا: (مح) اختلافی معاملے وچ کسے
 اک نکتے نوں من لینا۔ ادا: آوندا۔ شملہ: گرمیاں دے موسم وچ وائسرائے ہند دا دفتر۔
 ہکے ایریں: اکواری، یکدم۔ عمر حیات ٹوانا: کالرا، شاہ پور دے رئیس، اوہناں دے والد
 ملک صاحب خان تے پتر خضر حیات ٹوانا وی انگریزاں لئی انملیاں قربانیاں دتیاں۔ پہلی

وڈی لام سے عثمانی فوجاں دے خلاف لڑائی دے ویروے لئی ویکھو۔ (Ian Talbot,)
 Khizar Tiwana (میکنھ: لوکائی، خلقت۔ تھانہ باہلک: تحصیل تاندلیانوالہ، ضلع
 فیصل آباد۔ باہلک کوٹھی: باہلک وچ سرکاری بنگلا۔ وگ گئے: چلے گئے۔ کاوڑی: کاوڑ
 وچ آونا، غصے ہونا۔ ایلے: ویلے۔ لوہندیاں سکدیاں دا: مہنگا، وڈی سک مگروں جمن
 والا بال۔ کو: اکو۔ ہائیں: ہے سن۔ پھکے: اکلے۔ ولدا: اتر، جواب۔ ہبدائیں: سبھ
 پاسے۔ نابر: بانھی۔ کیرے: نمانے۔ پھدھ: پھڑ۔ تھاہر: تھان۔ مسائیں: اسیں مراں
 گے۔ آہدے: آکھدے۔ ناں وچ گیا: ناں مشہور ہو گیا۔

سوے

مڈھلے سوے

امان اللہ خان، راء۔ ”احمد خان داسر“۔ جھامرا۔ تحصیل تاندلیانوالہ۔ ضلع فیصل آباد۔ 9 اگست

2003ء۔

خوشی میراثی۔ ”احمد خان کھرل 1“۔ چک بھوآنہ۔ تحصیل جڑانوالہ۔ ضلع فیصل آباد۔ 30 جون

2003ء۔

سعید بھٹا۔ کمال کہانی۔ لہور: سانچھ، 2006ء۔

محمد منیر خان، راء۔ ”جلدے خان کھرل“۔ جھامرا۔ تحصیل تاندلیانوالہ۔ ضلع فیصل آباد۔ 10 اگست

2003ء۔

مقبول احمد فتیانہ۔ ”مراد فتیانہ“۔ گڑھ فتیانہ۔ تحصیل تاندلیانوالہ۔ ضلع فیصل آباد۔ 2 فروری 2005ء۔

ولی محمد قریشی۔ ”احمد خان کھرل 2“۔ چک حماندکا۔ تحصیل جڑانوالہ۔ ضلع فیصل آباد۔ 9 اگست

2003ء۔

ثانوی سوے

پنجابی فارسی کتاباں

اعجاز، اے۔ ڈی۔ کال بلیندی۔ لاہور: پاکستان پنجابی ادبی بورڈ، 1986ء۔

بھما، میاں۔ ”امیر سنگھ دی وار“۔ مملوکہ سعید بھٹا۔ ایبوسی ایٹ پروفیسر۔ پنجاب یونیورسٹی لاہور۔

فردوسی۔ شاہنامہ فردوسی۔ جلد سوم۔ تہران: انتشارات و آموزش انقلاب اسلامی، 1370 ش۔

- Arrian. Arrian's History of Alexander's Expedition. Trans. Mr
Rooke. vol 2 London: R Lea; J Nunn; Lackington, Allen
And co, 1814.
- Barrier, Norman G. The Punjab Alienation of Land Bill of 1900
Durham: Duke University, 1966.
- Budge, E.A. Wallis. Trans. The Life And Exploits of Alexander
The Great Being A series of Ethopic Texts. vol 2 London:
C.J. Caly and sons, 1896.
- Cave-Browne, Rev. J. The Punab And Delhi IN 1857. 2 Parts
London: William Blackwood And Sons, 1861.
- Encyclopedia of Western Colonialism Since 1450. 2007 ed.
- Griffin, Lepel H. The Punjab Chiefs. ed. Colonel Charles
Francis Massy, Rev. ed. 1st, W.L.Conran,
H. D. Craik, Rev. ed. 2nd. Lahore:
Sang-e-Meel, 2004.
- Latif, Syed Muhammad. History of The Punjab. Lahore:
progressive Books, 1984.
- M` Crindle, J.W. ed. The Invasion of India By Alexander The
Great. London: Methuen & co, 1969.
- Metcalf, Barbara D, Thomas R.Metcalf. A Concise History of
India. Cambridge: Cambridge University Press, 2005.
- Nijjar, Bakhshish Singh, Dr. Punjab Under the British Rule.
1849-1947 vol I Lahore: Book Traders, n.d.
- Prakash, Buddha. History of Poros. Patiala: Punjabi University,

1967.

Punjab Government. Mutiny Records: Correspondence 2 Parts

Lahore: Punjab Government Press, 1911.

--- . Mutiny Records: Reports. 2 Parts Lahore:

Punjab Government Press, 1911.

--- . Punjab District Gazetteers: Montgomery

District. Lahore: Punjab Government Printing, 1933.

Sekhon, Sant Singh, Kartar Singh Duggal. A History of Punjabi

Literature. New Delhi: Sahitya Akademi, 1992.

Singh, Bhagat. A History of THE SIKH MISALS. Patiala: Punjabi

University, 1993.

Weinfield, Paul. "The Islamic Alexander A Religious And Political

Theme in Arabic And Persian Literature." diss. Columbia

U, 2008.

رسالے

سعید بھٹا۔ "احمد خان کھل"۔ کتھی۔ ولی محمد قریشی۔ پنجم 2-7 (2005ء): 66-63۔

--- "احمد خان کھل"۔ کتھی۔ خوشی میراٹھی۔ پنجم 6.6 (2004ء): 57-52؛ 6.7۔

(2004ء): 47-41؛ 6.8 (2004ء): 64-57۔

--- "راجا پورس"۔ راوی 80 (1993ء): 76-266۔

--- "مستی کھل"۔ ترجمان 2.4 (2008ء): 97-90۔

سعید خاور بھٹا، ڈاکٹر۔ "لوک کہانی راجا پورس دیاں نینہاں تے سبھا۔" اور نیٹنٹل کالج میگزین

84.111-12 (2009ء): 42-231۔

"Skanda: The Alexander Romance in India."

<<http://murugan.org/research/gopalapillai.htm>>

ناں تھان

87 ارونڈے	آرائیں 87
اشوک 9	آسٹریلیا (براعظم) 82
افریقہ 72, 82	آئرین 8-66
اکبر 9	اُپیرے 87
اکبر والے 49	اٹلی 82
الگوایی 87	احما کھر لیجا (دیکھو احمد خان کھل، راء)
اللہ داد 36	احمد (دیکھو احمد خان کھل، راء)
الیاس 38	احمد خان 62
الیکزنڈر (دیکھو سکندر مقدونی)	احمد خان (دیکھو احمد خان کھل، راء)
امبھی، راجا 66, 20	احمد خان کھل (دیکھو احمد خان کھل، راء)
امریکا 83	احمد خان کھل، راء، 51-47, 5-42, 39-27
امریکا (براعظم) 82	53, 56-7, 61-2, 64,
امیر، راء 76, 40	76-81, 86-91, 93,96
امیر سنگھ دی وار 76	احمد خان، نھو دا (دیکھو احمد خان کھل، راء)
امیر سنگھ، سردار 75	احمد کھل (دیکھو احمد خان کھل، راء)
انڈیا 68	ارسطو 71, 68, 24, 3-12

انگریج (دیکھو انگریز)	68
انگریز	32-3, 37-8, 40-6, 48, 50, 61-3,
بہشتا	39
بدوزئی	78, 80-1, 83, 86-7, 89-96
براندز تھ	68, 83-4, 87
برخوردار، حافظ	93
برطانیہ	87
بر عظیم	64
برکلی (دیکھو برکلی)	37, 47, 83
برکلی	68
بسرا	61-2
بگھیلے	9-10, 12, 18-9, 22
بلیم	10, 17, 24
بلندا، بیگ داترہانا	78
بلوچ	72, 82
بنگال	26
بوکے فیلس	43
بہادر شاہ ظفر	71
بہاول (دیکھو بہاول قتیانا)	87
بہاولپور	75
بہاول، ریحان دا	33-4
بہاول قتیانا (موضوع)	63
بہاول قتیانا	34-5, 40, 57, 59-60
بیدی	63
بیرز، نارمن جی	35, 37-9, 41

پنجابی 21, 25, 66, 68, 71, 92	بیگ کے وٹو 50
پنڈی شیخ موسیٰ 44, 87	بیگے کا 34-5, 38, 50, 75
پورس، راجا 9, 17-25, 65-8, 72-3, 96	بیزر جان 78
پورو 70	بھٹی 20, 74
پورے 70	بھدرو 87
پہلوی 65, 68-9	بھرڈاٹی 36
پیرو کے 37, 93	بھروانے 34, 54-5
پھتلی کے وٹو 42	بھروانیاں (دیکھو بھروانے)
پھوگی 38, 40	بھکھی 75
ترہانے 34, 45, 87	بھگوان سنگھ 76
ترتج، مامورے دا 37, 39	بھئے، مہیں 76
تمرنگ 39	بھیرہ 17, 20-1, 26, 29, 67, 77
توارے 20	پاکستن 83
توی 23	پانہوں 15
تیج سنگھ، مسر 78	پاؤراس 70
ٹمپل، رچرڈ 85	پٹھانا، سلطان دا 39, 42
ٹوانے 62	پرنگال 81
ٹوبہ ٹیک سنگھ 83	پرجاتی 71
ٹیکسلا 20, 66	پرہائیں 87, 89
ٹھٹی بالا راجا 32	کے ماڑی 34
جاوا 12	پلائی، گوپال، این 70
جرونائی 87	پلوٹارک 67-8
تج 36, 87	پنجاب 17, 19, 26, 53, 65, 67, 70, 73,
جرنی 82	78-80, 83-4, 86, 93, 95

حسن پور 20	جلد ے خان کھری 61-4, 96
حسن کا وٹو 39	جلا 40
حسینؑ، امام 38	جلصھی فتیانہ 7-56, 54, 44, 35
خاکے شاه 27	جمنہ 71
خال دوراں 10	جموں 30, 77
خزان سنگھ 76	جنجوسے 36, 38, 87
خوشاب 29	جنگ نامہ امام حسین 74
خوشحال ماجھی 41	جونیاں 79
داد، لکھن دا 42	جہانا، میاں 3-42
دادن 56	جیوے خان آرائیں، چودھری 9-48
دارا، شاه 71-69, 11-2, 9	جھامرا 3-52, 5-44, 5-32, 29, 27
داستان امیر حمزہ 74	61, 64, 76, 80, 96
دو، چکتے دا شیخ 41	چاوا وٹو 49
دروٹے 47	چاونگرلیہ اُنپشند 70
دلمبر و جھلانا، مہر 43	چاوے کا 62
دلی 1-10, 49, 84-6, 90	چدھرڑ 20
دیپ سنگھ 48	چنیوٹ، ضلع 77
دلیل 34	چوڑی گر 64
دیناوری 69	چوغٹھ 22, 23
دھاڑا سنگھ 50, 48, 43	چوہان 20
دھیر وکا 49	چیچہ وطنی 83
ڈوگر 20	چیلینا نوالی 78
راٹھور 20	حبشی 9-68, 6-65
راج کور 76	حسنؑ 38

سہراؤں 78	راجپوت 13, 19-21, 23, 72-3
سپراواں 34	ران سنگھ 76
سپین 81	راوی 14, 42, 44-5, 80, 93-4
ستار، رمانے کا کھل 75	راوی (بگڑین) 66
ست گھرے 58	رتو باہمن 29
ستلج 71, 80	رجھے 41
سٹرابو 68	رحمان 41
سداد 41-3	رخسانہ 71
سر سے 49	رٹانا 36
سرفراز (کھل) 49	رمانے کے 75
سُریانی 65, 68-9	رنجیت سنگھ (دیکھو رنجیت سنگھ، مہاراجا)
سکراوے 37, 39	رنجیت سنگھ، مہاراجا 28-32, 40, 47-8, 76-8
سکند پُران 70-1	روشنک 70
سکندر (دیکھو سکندر مقدونی)	سادے کا 75
سکندر مقدونی 9-26, 65-6, 68-73, 96	سارنگ (بھروانا) 37
سکندر یونانی (دیکھو سکندر مقدونی)	سارنگ (دیکھو سارنگ حماد دا)
ساٹرا 12	سارنگ، حماد دا 34-6, 38, 40, 42-4, 50
سامئل ترہانا 54-6	ساندل بار 46, 49, 74, 76, 83
سامئل، شیخ 46	سائڈر بار (دیکھو ساندل بار)
سنسکرت 66, 70-1	سانسی 64
سوچھا بھدرو 44, 57	سائگھ 71-2
سومناٹ 20-1	ساہمل 36, 87
سید 27	ساہی سنگھ 75
سید (دیکھو سید، ابھول دا)	ساہیوال 62, 83

علی وال 78	سید، ابھول دا 35, 39-43
عمر حیات ٹوانا 63	سید والا 47-8, 76, 80
عمر کے 33	شاہ کوٹ 74
عنایت کے وٹو 50	شرست، محمد یار دا 40
عیسیٰ کے 33	شیلے 62
فارسی 65-6, 69, 71, 73	شور کوٹ 26, 67
فتح بی بی 27	شہرا 42
فتح پور شریف 58	شینو پورہ 76
فتح شاہ، سید 32-3	شینو شریف 58
فتیانے 34-5, 45, 54, 85-6	شیرنج 36
فردوسی 69	شیر سنگھ 48
فریدا واہد 35, 88	صاحب خان پٹھان 39
فلپ (ویکیوفیلیتوس)	صالح خان (ویکیوصالح، منج دا)
فیصل آباد 34, 36, 62, 83	صالح راء (ویکیوصالح، منج دا)
فیلتوس 9, 26, 69	صالح، منج دا 28, 47, 75-6
قتال کمو کا 27	طبری 69-70
قریشی 87	عافل کے 41
قصور 47	عالم شاہ 56-7
قدھار 19	عثمان کاٹھیا 55-6
کابل 19	عربی 65-6, 69, 71, 73
کاٹھیا 35, 72, 85-6	علیؑ 58
کالے پانی 46, 59-60	علی حیدر 15
کانڈیوال 28, 77	علی، شاہ 38
کبھار 87	علی محمد خان، نواب 52, 53

گلام، را 38	کرمو، سردارنی 76
گنچى بار 76, 83	گروڻواں 44
گنگا 71	گلوبنجوعد 37, 39
گورا (دکھوانگریز)	گلی خان پٹھان 54-6
گورنمنٹ کالج لہور 66	گمال دین، میاں 66
گوردانک، بابا 74	گمال کہانی 66
گوگیرا 9-87, 32, 36, 50-1, 57, 79, 83-5,	گمالیے 49, 53, 56, 83
گیان سنگھ 76	گموکیاں 27
لارنس، جان سر 93	کیر (فتیان) 37
لاطینی 65-6	کنور سنگھ، راجا 76
لال سنگھ، مسر 78	کیلیس تھینز 68
لالیاں، تحصیل 77	کیو۔ براؤن 85-92
لائل پور (دکھوفیل آباد)	کھرال 27, 29, 31-8, 40, 42, 44-5, 59,
لعن (فتیان) 37	63, 74-6, 85-6, 88, 90
لکھو کے 79	کھڑک سنگھ 48, 76
لکھیرے 87	کھٹھراں آلے پل 37
لندن 52	کھیم سنگھ بیدی 43
لوہار 87	کھیوا 54-5
لُونے 36, 87	گجرات 78
لہور 6-85, 47, 49, 33,	گردیزی 87
ماجھی بشیرا 9-58	گڑھ فتیان 56
ماجھی 87	گزبیرز آف دی چناب کالونی 91
ماراٹین 45, 32,	گزبیرز منگھری ڈسٹرکٹ 94
ماڑی آلاپتن 88	گلاب سنگھ 78

26, 47, 67-8, 71-2, 78, 86-7, 90, 92	ملتان	ماموں کا نجن	60
35, 88	مانگ آلا پتن	مانہنی	54
	(ویکھو ملتان)	منٹی، پٹھانے دا	37, 39
	منگمری (ویکھو ساہیوال)	محکم	40
	موکھا (ویکھو موکھا ویہنی وال، مہر)	محمد	38
46, 57, 59-60	موکھا ویہنی وال، مہر	محمد خان خانوآ نے دا	62
	موہن بنگلا	محمد خان، راء	33, 41-5, 62
71, 73	مہا بھارت	محمد شاہ	10
48, 50	مہر سنگھ	محمد غوث بالا پیر	58
34	مہند بھروانا، مہر	مدکی	78
	میراٹی	مراد (ویکھو مراد تپنا)	
76	میر، مل دا کھرل	مراد تپنا	34, 41, 44-5, 56-8
67, 68, 71	میکرنڈل	مرجانے	87
84, 86	میوٹی ریکارڈز: رپورٹس	مردانے	87
84	میوٹی ریکارڈز: کورلیس پنڈٹس	مرزا	13
10, 22	نادر دی پوڑی	مُستا (بیروکا)	37
48-9, 57, 59-60	نادر شاہ قریشی	مستان شاہ، بابا	57
40	نارنگ، جلے دا	مستی، امین دا کھرل	6-75
54	نانگے	مستی کھرل (ویکھو مستی، امین دا)	
80	نبی بخش آگواہی	مسودا	42
27-8, 39	نھو، راء	مغل میر شینک	56
28-31, 77	نسوآ نے	مقدونیہ	9, 10, 12, 26, 71
53	نظام تونسوی، خواجہ	مکے معظلمے	3-62
87	نظام لوہار	ملاح	87

ہند (دیکھو ہندوستان)	نکائن 31
ہندوستان 12-3, 17-8, 20, 49	نکنی 87
یارے 15	نکنی مسل 76
یورپ 72	نگڑیال 87
یوسف زلیخا 74	نکانہ 83
یونان 12, 14, 26	نواب، ستی دے 41
یونانی 21, 24, 65-6, 68, 71, 95	نور محمد 43
	نورے کی ڈل 37, 38, 40-1, 49
	نوشابہ 12-9, 26, 71, 73
	نیدر لینڈ 82
	نیلی بار 76, 83
	واگھ، ریحان دا 40
	وٹو 33-8, 40, 42, 44-5, 85-6, 93-4
	ورک 75
	وریام (بھروانا) 37
	وساوا 40
	ولی داد 43
	ولی داد خان مُردانا 57, 59-60
	وین فیلڈ، پال 69-70, 74
	ویہت 20-2, 65, 67, 73
	ویہتی وال 87
	ہانسی 90
	ہدایت، سعی دے 40
	ہڑپہ 83